

YEMEN'DE İKİ ANA ÇATIŞMA HATTI VE GÜNEY VİLAYETLERİ ÜZERİNDEKİ MÜCADELE

“

Çatışma hatları, aktörlerin sahadaki askeri kazanımlarını uzun dönemli hakimiyetlere dönüştürmeye çalışmaları sonucu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda, çatışma hatlarının Yemen toplumu içerisinde kabileler, aşiretler ve yerel unsurlar nezdinde de karşılığı olması, Yemen açısından daha sancılı dönemlerin habercisi gözükmemektedir.

”

Gökhan Erel

Araştırma Asistanı, ORSAM

Son birkaç ayda, Yemen’de iki ana çatışma hattının belirginleşmeye başladığını söylemek mümkündür. Bu iki ana çatışma hattı da tarihsel dinamikler tarafından şekillenmiş ve içinde bulunulan konjonktür tarafından tekrar gün yüzüne çıkmış çatışma hatlarıdır. Söz konusu çatışma hatları, aktörlerin sahadaki askeri kazanımlarını uzun dönemli hakimiyetlere dönüştürmeye çalışmaları sonucu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda, çatışma hatlarının Yemen toplumu içerisinde kabileler, aşiretler ve yerel unsurlar nezdinde de karşılığı olması, Yemen açısından daha sancılı dönemlerin habercisi gözükmektedir.

İki Temel Çatışma Hattı

Bölgedeki tarihsel dinamikler göz önüne alındığında ilk çatışma hattının Suudi Arabistan ve Husi milisleri arasında olduğu söylenmelidir. Bu bakımdan, Suudi Arabistan

liderliğindeki koalisyonun Husilerin kontrol ettiği bölgelerdeki askeri hangar ve lojistik depolarına yönelik nokta atışı hava saldırıları devam ederken, Husi milislerinin de Suudi Arabistan topraklarına seyir füzeleri ve Silahlı İnsansız Hava Araçları (SİHA) ile sınırlı saldırıları devam etmektedir. Bu saldırılardan en çarpıcı olanı, 14 Eylül günü ed-Dammam petrol bölgesine yakın Bıkayk ve Hırays beldelerinde bulunan petrol rafinerilerinin seyir füzeleri ve birden fazla SİHA tarafından hedef alınmasıydı. Suudi Arabistan’ın millî petrol şirketi Aramco’nun günlük petrol üretiminde yaklaşık 6 milyon varil kesintiye gidilmesine sebep olan saldırılar, Husilerin Suudi Arabistan petrol arzının güvenliğine en çok zarar verdiği eylemlerinden birisini teşkil etmiştir. Suudi Arabistan ve Husiler arasındaki çatışmaların çözümü için ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo’nun ve özellikle Birleşmiş Milletler (BM) Yemen Özel Temsilcisi Martin Griffiths’in diplomatik çabalarına rağmen askeri çatışmalar durmuş değildir.

Yemen’deki diğer çatışma hattının, güney vilayetlerinde Güney Yemen

Geçiş Konseyi (GYGK) şemsiyesi altında toplanan ayrılıkçı gruplar ile Abdurabbu Mansur el-Hadi hükümetine bağlı güçler arasında yaşandığı söylenebilir. İki aktör arasındaki çatışmaların yüksek yoğunlukta cereyan etmesinin bir takım sebepleri vardır. Öncelikli sebep, uluslararası alanda meşru olarak kabul edilen Hadi hükümetinin ayrılıkçıların politik zeminde temsilini engellemesi sonucu Güney’de oluşan memnuniyetsizliktir. Hadi hükümetinin içinde ayrılıkçılardan kimselerin yer almaması ve İslah unsurlarının yer alması, bu duruma verilebilecek örneklerdir.

Bunun yanında bir diğer sebep, ağustos ayında Hizam Emni (Güvenlik Kuşağı) birliklerinin ileri gelen komutanlarından el-Mashali el-Yafii’nin, Husilerin saldırısı sonucu öldürülmesi hususunun GYGK tarafından farklı şekilde değerlendirmesidir. El-Mashali el-Yafii’nin öldürülmesi, Birleşik Arap Emirlikleri’nin (BAE) sahada eğittiği ve donattığı kimilerine göre 90 bin kadar olan Hizam Emni birliklerinin Güney Yemen’i tekrar canlandırma hayallerine ket vurmuş ve daha agresif bir tutum izlemelerine sebep olmuştur.

Bu saldırı sonrasında GYGK, Husiler ile İslah Partisi’nin iş birliği yaptığını iddia etmiş ve İslah-destekli bölge ve milislere saldırılarını artırmıştır. Bu gelişmelerin sonucunda ise Hizam Emni güçleri Aden’de askeri kontrolü zorla sağlamış ve askeri pozisyonlardan halen çekilmemiştir. Bu aşamada Aden üzerindeki mücadele, komşu vilayetler olan Şebve ve Ebyan’a da sıçramıştır.

“

Kısacası geçtiğimiz 2 ayda Hadi hükümetinin geçici başkenti konumundaki güney vilayeti Aden üzerinde BAE destekli GYGK yapılanması, Suudi Arabistan destekli Hadi hükümeti güçleri ile Aden vilayetinin kontrolü amacıyla yoğun şekilde çatışmışlardır. Tüm bu gelişmeler, güney vilayetlerindeki mücadelenin Yemen genelinde öne çıkmasını sağlamıştır.

”

GYGK'nın Suudi Arabistan ve BAE'nin telkinlerine çoğu zaman olumlu yaklaşması, güneydeki ayrılıkçı taleplerin hasır altı edileceği anlamına gelmemelidir; zira her ne kadar bir "Güney Yemen" henüz ufukta çok yakın görünmese de BAE'nin bu projeyi finanse ettiği ve askeri desteğini bu yöne kullandığı bilinmektedir. GYGK ve Hadi hükümeti arasındaki sorunların çözümüne ilişkin diplomatik çabalar noktasında ise Suudi Arabistan öne çıkmaktadır. Dolaylı da olsa, Cidde'de bir görüşme gerçekleştiren taraflar somut kazanımlar elde edememiştir.

Kısacası geçtiğimiz 2 ayda Hadi hükümetinin geçici başkenti konumundaki güney vilayeti Aden üzerinde BAE destekli GYGK yapılanması, Suudi Arabistan destekli Hadi hükümeti güçleri ile Aden vilayetinin kontrolü amacıyla yoğun şekilde çatışmışlardır. Tüm bu gelişmeler, güney vilayetlerindeki mücadelenin Yemen genelinde öne çıkmasını sağlamıştır.

GYGK ve Hadi hükümeti arasındaki mücadele, Aden'in sınır vilayetleri olan Şebve ve Ebyan'a da sıçramıştır. Şebve ve Ebyan bölgesi Aden'in kontrolü için büyük önem arz ederken; aynı zamanda Aden'in kontrolü sağlandıktan sonra bölgedeki yerel unsurlar olan kabileler ve aşiretler nezdinde dayanak noktası bulabilmek adına önemlidir. Yemen'in diğer bölgelerinde de hiç şüphesiz Husiler ve Suudi Arabistan-liderliğindeki koalisyon güçleri arasında yer yer çatışmalar devam etmektedir. Çoğunlukla yeri önceden tespit edilen hedeflerin hava saldırıları aracılığıyla imha edilmesi stratejisine dayanan Suudi Arabistan-liderliğindeki koalisyon saldırıları, özellikle Husi milislerinin kontrolündeki bölgeleri hedef almayı sürdürmektedir.

Aden, Şebve ve Ebyan; Suudi Arabistan ve BAE'nin Yemen'in güneyinde birbirlerine karşı destekledikleri siyasi-askeri yapılanmaların en yoğun çatışma yaşadıkları bölgeler olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanında, Aden'in GYGK'ya tabii Hizam Emni güçleri tarafından teslim alınmasından sonra, Hadi hükümetinin vilayetin tekrar kontrolü için başlattığı taarruz bir süreliğine başarılı olmuştur. Petrol yataklarının bulunduğu Şebve vilayeti ve Cumhurbaşkanı Hadi'nin doğduğu Ebyan vilayetindeki çatışmalarda hükümet güçleri ilerleme kaydettiler. Fakat Hadi hükümeti ne Şebve'de ne Ebyan'da mutlak bir hâkimiyet sağlayabildi. Kısa bir süre Aden havaalanı, Aden limanı ve hükümet kurumlarını kontrol eden Hadi hükümeti güçleri, daha sonra BAE'nin direkt Hadi hükümetine bağlı güçlere hava saldırısı düzenlemesinin ar-

dından vilayetin kontrolünü kaybetmişti. Son kerte; Aden'in askeri karargahları, havaalanı ve Aden limanı GYGK'ya bağlı Hizam Emni güçleri tarafından kontrol edilmektedir. Bu durum, GYGK'nın sadece düzensiz askeri birlikleri yöneten bir yapılanma olmadığını göstermektedir. Fakat önemli bir nokta şudur; GYGK her ne kadar ayrılıkçıları temsil eden bir yapı olsa da bütün güney vilayetleri güçsüz ve büyük olasılıkla BAE'ye ciddi derecede bağlı kalacak olan bir "Güney Yemen" fikrine sıcak bakmamaktadırlar.

Yemen Haritasının Bölünmüşlüğü

Yemen'deki bölünmüşlük düşünlüğünde kuzeydeki Hudeyde, Sana'a ve Şa'dah vilayetleri ile bu vilayetlerin çevreleri Husilerin hâkimiyeti altındadır. Hadramut ve Mehra bölgelerinin yanında; Mukelle, Marib ve Mokha vilayetleri ile çevrelerinde Suudi Arabistan liderliğindeki koalisyon güçlerinin hâkimiyeti söz konusudur. Fakat önemli bir nokta; Husi karşıtı blokta yer alan Hadi hükümeti ile içindeki İslah unsurları, artık GYGK yapılanması ile mücadele etmektedir.

Hadi hükümeti ve GYGK arasındaki çatışmaların en büyük nedeni, Güney Yemen'in canlandırılması

düşüncesidir. Her ne kadar BAE jeopolitik tahayyülleri doğrultusunda GYGK'ya yatırım yapmış olsa da Yemen'in güneyinde kabilelerin aidiyetleri, Mehra bölgesinin çatışmalardan izole pozisyonu ve aşiretler düzeyine kadar sirayet etmiş davaların göz ardı edilmesi gerekmektedir. Çatışmaların bir diğer nedeni, Hadi hükümeti içerisindeki İslah Partisi mensuplarının varlığıdır. Eylül ayında Hadi hükümeti kabinesinde değişikliklere giderek dışişleri bakanı ve finans bakanını değiştirse de GYGK ve BAE'nin bununla yetineceği düşünülmemelidir. Çünkü kurumların işlevinin, hükümetin üst düzey atamaları ile değişiklik göstermesinden ziyade pratikte bölgeyi kontrol eden aktörler tarafından sekteye uğratılması kuvvetle muhtemeldir.

İki temel çatışma hattından ziyade, Yemen'de bir diğer küçük çaplı fakat yer yer yüksek yoğunluklu çatışma hattından bahsedilebilir. Bu çatışma hattını ise Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) ve Arap Yarımadası El-Kaide gibi terörist örgütlerin

kısa dönemli kazanımlar uğruna gerçekleştirdikleri saldırılar ve Husiler'in güneydeki ayrılıkçılar ile mücadelesi oluşturmaktadır. Söz konusu çatışma hattı, ilk iki ana hat kadar düzen arz etmese de bu tip çatışma hatlarındaki mücadeleler, vilayetlerin emniyetini ve vilayetlerdeki halkın Yemen içindeki göç hareketliliğini olumsuz etkilemektedir.

Kısacası, Yemen'de iki temel çatışma hattından bahsedilebilecektir. Kuzey vilayetlerine ve başkent Sana'ya hâkim olan Husi milisleri Suudi Arabistan liderliğindeki koalisyonla ve koalisyonun koruduğu Hadi hükümetine karşı mücadele etmektedir. Öte yandan, güney vilayetlerindeki ayrılıkçıların oluşturduğu GYGK yapılanmasının Husilere ve Hadi hükümetine karşı mücadele verdiği görülmektedir.

Fakat bölgesel aktörlerin dahil olması ile birlikte, Hadi hükümetinin BAE'nin faaliyetlerine karşı mücadele ettiğini hesaba katarsak; BAE'nin de Hadi hükümeti içerisindeki İslah Par-

tisi mensuplarına karşı mücadele ettiği görülmektedir. Bu denklem içerisinde, İslah Partisi mensupları hem güneydeki ayrılıkçıların hem Husi milislerinin aleyhine eylemler yürütmektedir.

Yemen'deki son gelişmelerin hali hazırda bölgede var olan mücadeleleri, daha karmaşık bir hale getirdiği savunulabilir. Özellikle, GYGK ve Husiler gibi yerel aktörlerin bölgesel aktörler tarafından desteklenmesi, eğitilip-donatılması; çatışmaların boyutunu ve aktörlerin niyetlerini farklılaştıran en önemli etkenlerdendir. Kısa dönemde bağımsız bir Güney Yemen, GYGK'nın her kesimi temsil etmemesi ve kazanımlarının sınırlı olması sebebiyle mümkün gözükmemektedir. Bununla birlikte Kuzey vilayetlerindeki Husi hakimiyetinin ise zayıflamayacağı kuvvetle muhtemeldir. ■

